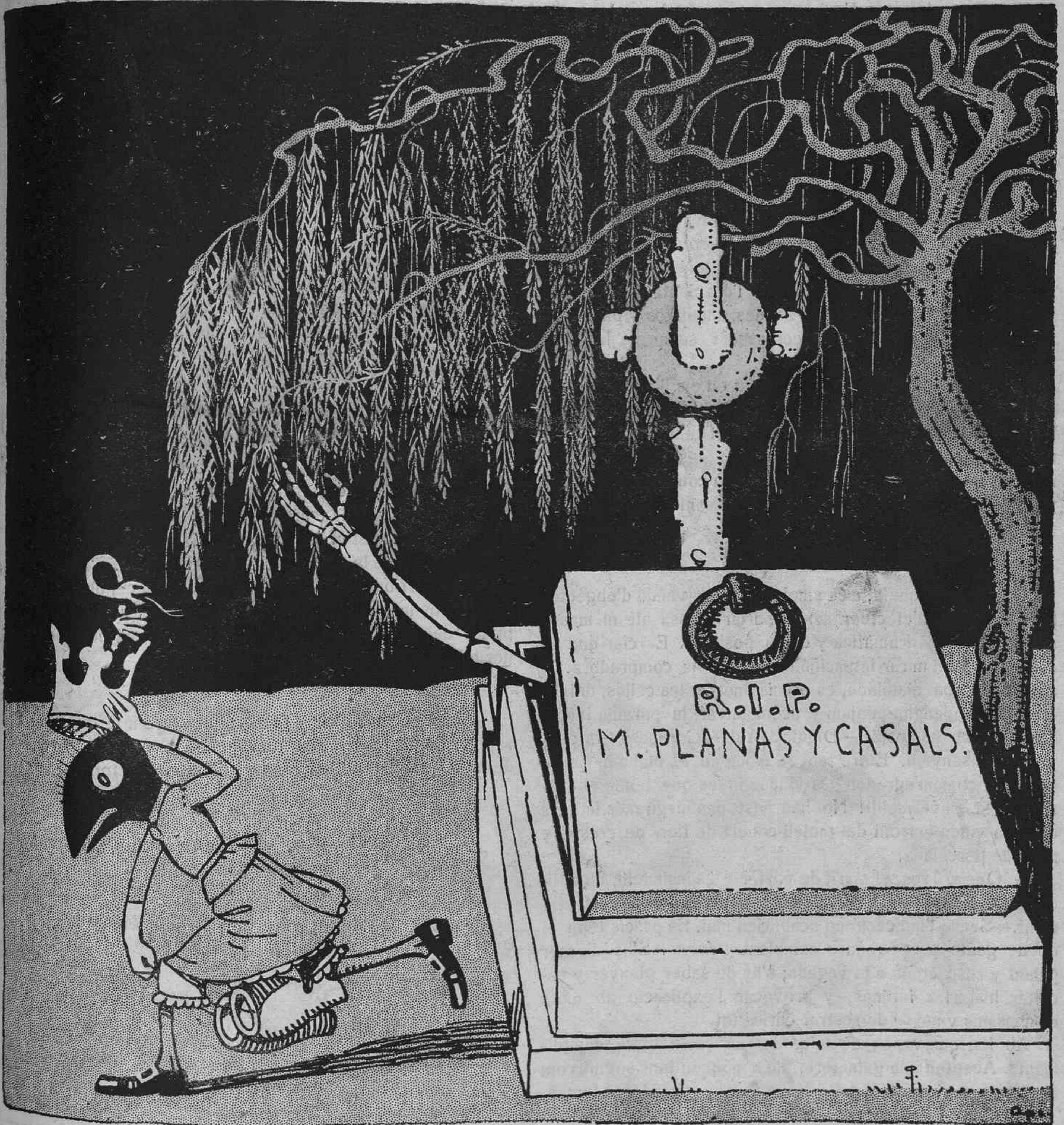

N.º 1766. BARCELONA 1 NOVEMBRE 1912 *Any XXXIV*

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

CALAVERA INDIGNADA

—¡Lladres!... ¡Lladres, que m'han robat les «pantorrilles»!

CRÓNICA

OTOMNAL

DE LES MEMORIES D'UN DEPENDENT DE COMERS

Fa dies que'ls dies curtegen. A la botiga encenem el llum a les quatre. De fulla seca no n'he vista cap, però he llegit en la revista *Avant y Foris* una poesia que'n parlava; devem estar en plena tardor. Aniré a passejar per la Rambla. En el carrer ont *treballo*, ja no sabem si els arbres desfullen per l'Abril o pel Novembre. Me sembla que havia sentit a dir que pel Novembre. Demà de bon matí ja n'estaré enterat.

* * *

Sí, realment, pel Novembre: ja comensen a desfullar els platans de la Rambla. Es clar—¿en què estava pensant?—quan a casa's guarneixen els aparadors ab corones mortuories y treiem del magatzem les capsas de mitenes y calsetets de llana, es que s'acosta la diada de Tots Sants. Tots Sants, morts, boires, melengia, fulles seques, moniatos y panellets, se corresponen; sí, s'han correspost sempre. Ja estic orientat.

¡Quina cosa més curiosa! He vist en els llocs de les floristes uns cercols d'esparraguera que imitaven grollerament un diposit de pneumatics d'automobil. ¡Quina gracia! Y com riurà, la *Teresita*, quan li digui. Verament les corones de flors naturals que's muntin ab allò... No hi hà com les corones de violes artificials o les de fantastics pensaments d'atzabaig, pera imposar serietat.

* * *

Quins dies, aquets, més amoinadors. La venda d'objectes funeraris s'ha d'efectuar sense parlar massa alt ni massa alegrement, en dramàtica y digna positura. Es clar que no cal somriure ni mirar intencionadament a la compradora. Si aqueixa arriba endolada, es precis enarcar les celles, deixar els brassos pengim-penjam y acompanyar la paraula inicial del tracte ab un sospir.—Digui... ¡Ah!—¿Corones?—fa ella, y les hi ensenyem. Entre tant se moca ab el blanc mocadorret. ¡Oh, com m'agraden les viudes joves que tenen el nasset un poc envermellit! No heu vist pas ningú més indecis que una viuda enfront del taulell cobert de flors de crespó y rams de porcelana.

—¿Que era ros, el marit de vostè?—les insinuem, ab delicadesa.—Allavors prengui aquesta, que li anirà perfectament.—Sense l'indicació no acabarien mai. Es precis tenir el dò de gents pera vendre semblant *género*. S'ha d'esser galant y respectuós a la vegada; s'ha de saber planyer y escoltar histories íntimes, y provocar l'explicació ab mots compassius y sense demostrar curiositat.

Ab les que venen de mitg dol no calen tants compliments. Acepten una galanteria, no's moquen tant sovint com les altres y, com que'l dolor es més amortiguat pel temps,

enllesteixen més depressa y no cal escarrassarse en férleshi veure que la mort es inevitable y que ¡què hi farem!

* * *

Aquest any l'amo ha decidit treure'l lloro de la botiga. Les havia pegades en cantar allò de la *Marina*: «A beber, a beber y apurar, las copas de licor...». Es un acte previsor que jo tindrè ben present pera quan tingui botiga y tingui lloro. No obstant, me sembla que aquest any m'hauré enamorat.

L'afecció l'he sentida de resultes d'un regateig furiós: que tretze, que tretze y mitg, que catorze y un ral, que quinze.—¿No?... Doncs, ¡passihobé!—Tenia uns ulls com dos carbons y's mossegava els llavis, y he acabat per donarli la corona a qualsevol preu, y ab ella el cor. Li he dit que voldria esser el difunt. Això era abans d'ahir, y avui ha tornat a comprar-se unes mitges. Jo no sabia lo què'm pescava. Demà tinc que enviarli la corona y les mitges en un mateix paquet. Estic per durli jo y ajonollarme al ferli'n entrega: ¿Y si vingúes a obrir la criada?

* * *

Acabo de vendre la corona de més preu. Se l'han emportada en automovil. Jo no sé ab què'm ficso, però estic segur que era una marquesa; lo que sé del cert es que m'ha donat una pesseta falsa. L'acompanyava un senyor jove, que li ha agafat dissimuladament la mà dues vegades. Y la corona era pera'l marit. En la cinta hi havia un *inolvidable esposo*. A mi ningú m'enganya.

* * *

He passat un *rato* molt amarg. Ara resulta que la regatera no compra pas les corones pera'l seu ús. Les revèn, y s'encarrega de posarles als ninxos per compte d'altre. Ademés, l'he vista passar al costat d'un tinent de cavalleria, d'aquells que porten un cap de mort a la gorra. M'he posat tan concirós, que'l principal m'ha felicitat.—Això es una cara com cal pera'l negoci de la diada—m'ha dit. Ab l'excusa d'anar a l'*escusat*, he arribat fins a veure el lloro, en el cel-obert. Ja sabia un tros més de la cansó: «...que el vino hará olvidar las penas del amor». La Providencia m'avisava per boca del llorito.

* * *

¿Aniré al cementiri? ¿Tornaré a veure a la traidora? Si sapigués enfront de quina tomba anirà a resar la marquesa de la pesseta falsa... ¡Al menys no ho perdria tot!

Copiat literalment.

P. BERTRANA

EMOTIONARIUM (*)

(CRÍTICA & CONSTRUCCIÓ)

De les tres condicions en virtut de les quals un imbecil pot simular el talent

No us podeu imaginar fins a quin punt el nostre antig amic, senyor Mestall, era sensible a la triple influencia de la literatura perfumada, de les ornamentacions de cementiri y de les secretaries a perpetuitat.

Fa molt temps que no tinc l'honor de saludarlo, emprò'm sembla que l'estic veient ara: gras, molt gras, y això es tot: fins al punt de venirli justa la definició diderotiana:

«mantega organizada»...

Bueno; aquí teniu: hi hà maneres de definir definitives. N'hi hà que no ho són tant. N'hi hà que no ho són gens.— ¿D'acord? Doncs el personatge del qual es qüestió ara, està definitivament definit, si, recordantvos que en Diderot va deixar correr—aixís, com qui no diu res—allò de «mantega organizada», us ficseu que ab aquets mots queda pintat l'amic.

Però pintat pera sempre y d'una manera íntegra.

Ventatges de la memoria, judiciosament aplicada als aveniments y als homes del dia.

**

Un home del qual se pot dir justament que es «mantega organizada», dona una literatura, y un art, y una posició... Una posició social: ben entès.

Hi hà una manera infalible de simular el talent, y es una

(*) Tenim el gust d'oferir als llegidors de L'ESQUELLA els fruits d'una ploma subtil, inconeguda encara. Baix el nom seriós d'*Emotionarium* desfilaran, en les planes de nostre setmanari, els gegants més gegants y els nanos més nanos que figuren intel·lectualment a Barcelona. «L'Estudiant de l'Entusiasme» es un bon deixeble d'un sistema filosòfic d'actualitat indiscutible. No hi hà perquè anomenar al mestre. Lo cert es que'l nostre setmanari tindrà un aire de transcendentalitat que'l farà mengivol als qui sols aimen els fruits intel·lectuals ben madurs y sucosos. El nostre incògnit col·laborador ens reconciliarà ab els erudits y ab els literaris de levita.

N. de la R.

condició que la Naturalesa, gentil, ofereix a l'imbecil pera que se'n aprofiti:—no vull avensar res; vosaltres deduireu:

¿Quina us sembla la nostra facultat-princep? La Sensibilitat, ¿veritat? Just: la Sensibilitat. Ab la Sensibilitat no hi hà bromes, no; fóra de lo que pahissianament anomenariem *tessitura central*, desseguida Ella traeix—o per excés o per defecte—un cervell, una ànima.

Doncs mireu quin joc d'escamoteig: tot mantega organizada escamoteja la Sensibilitat sense esforços, com aquell qui no fa res, ab la Natura com a complis.

Literatura d'acta de secretari consciensós: heusaquí la primera condició que cal a l'imbecil, en la simulació gens difícil de la qual es qüestió aquí...

**

¿Gens difícil, diem?

Sí. Y per la següent raó (aquí, en aquest *Emotionarium*, sempre serà qüestió de raonar, ben advertits):

Que, això es, no n'hi hà prou ab aquesta facilitat que té el mantega organizada pera restar insensible,—impassible. Sinó que es precis, además,— ¿còm ho diríem?—condicions d'ambient.—Trobo que fa molt, l'ambient.

Un règim de Tonticracia, no hi hà dubte, es la segona condició que cerquem aquí, en el problema posat suara.

**

Condició, doncs, imposada per la Naturalesa, condició imposada per la Societat. Això són les premises. Ara, poseu al mantega organizada en un quartet baix de sostre, ab llum artificial tot el dia, ab un criat a les seves ordres, y doteu-lo d'una quantitat de reverencies y rialles amables pera

DAVANT DEL SEU «JO» MORT

—¡Pobre de mi!... ¡Còm dec haver quedat, que ni'm coneixo jo mateix!...

ESQUELLA DE LA TORRATXA

MUNICIPALESCA

*Todos esos lenguaraces,
espadachines de oficio,
no son más que frontispicio
y de poca alma capaces.*

Aquets versos del *Tenorio* encaixen perfectament en el modo de comportarse dels nostres concejals. Molta llengua, molta patxoca, molt rumbejar y presumir, en tant que dura la *moma*. Apacibilitat, modestia y correcció quan, després de quatre anys de gallejar per aquets carrers del dimoni, se veuen reduïts, per imperi de la llei, a tornar a caseta y confondre's, els més, ab la massa anònima de ciutadans obrers que, a diari y en mitg de l'indiferència general, passen pel nostre costat sense que la seva presencia ens produeixi fret ni calor.

*Este hombre es una fiera;
nada le ataja ni altera...*

la gent creu, després de llegir les ressenyes de les sessions municipals, sense pensar que, en rigor de veritat, és la *fiera* un manso anyell, que malmet a l'Ajuntament un rigor y una energia que millor estarien pera esquivar els reganys y els cops de la dona, sempre que, per haverse allargat la discussió un xic més de lo regular, arriba tard a casa seva.

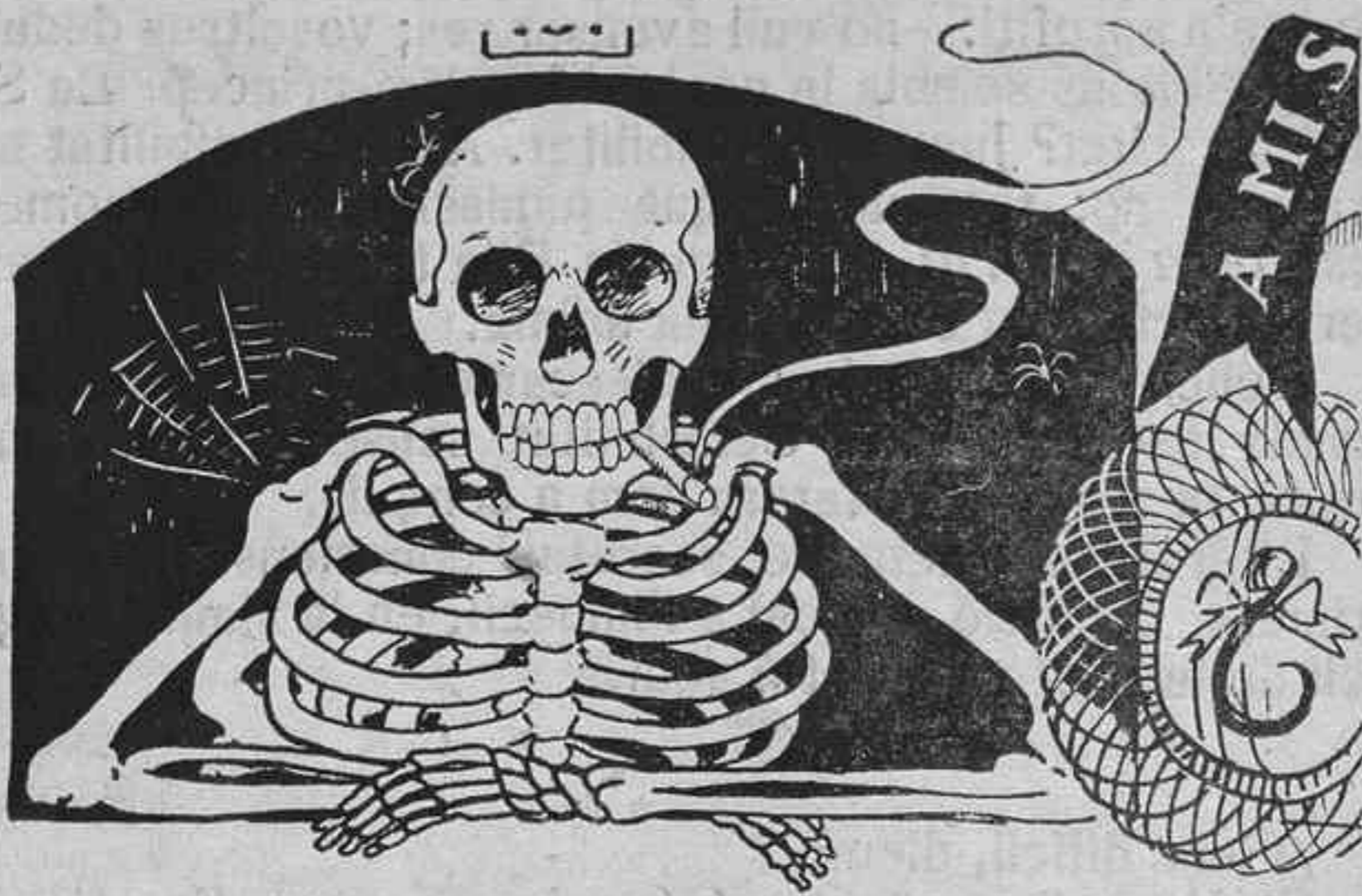
El regidor, més que ningú, desmenteix rodonament els coneguts versos de

*siempre vive con grandeza
quien hecho á grandeza está.*

La vida regidoril es curta. Y per més que s'esforsi, l'home, en no pensar en l'endemà, per més que

*en brazos del vicio,
desolado, se abandone,*

fa el temps el seu camí. Marca, el rellotge de la vida, un

CALAVERADA

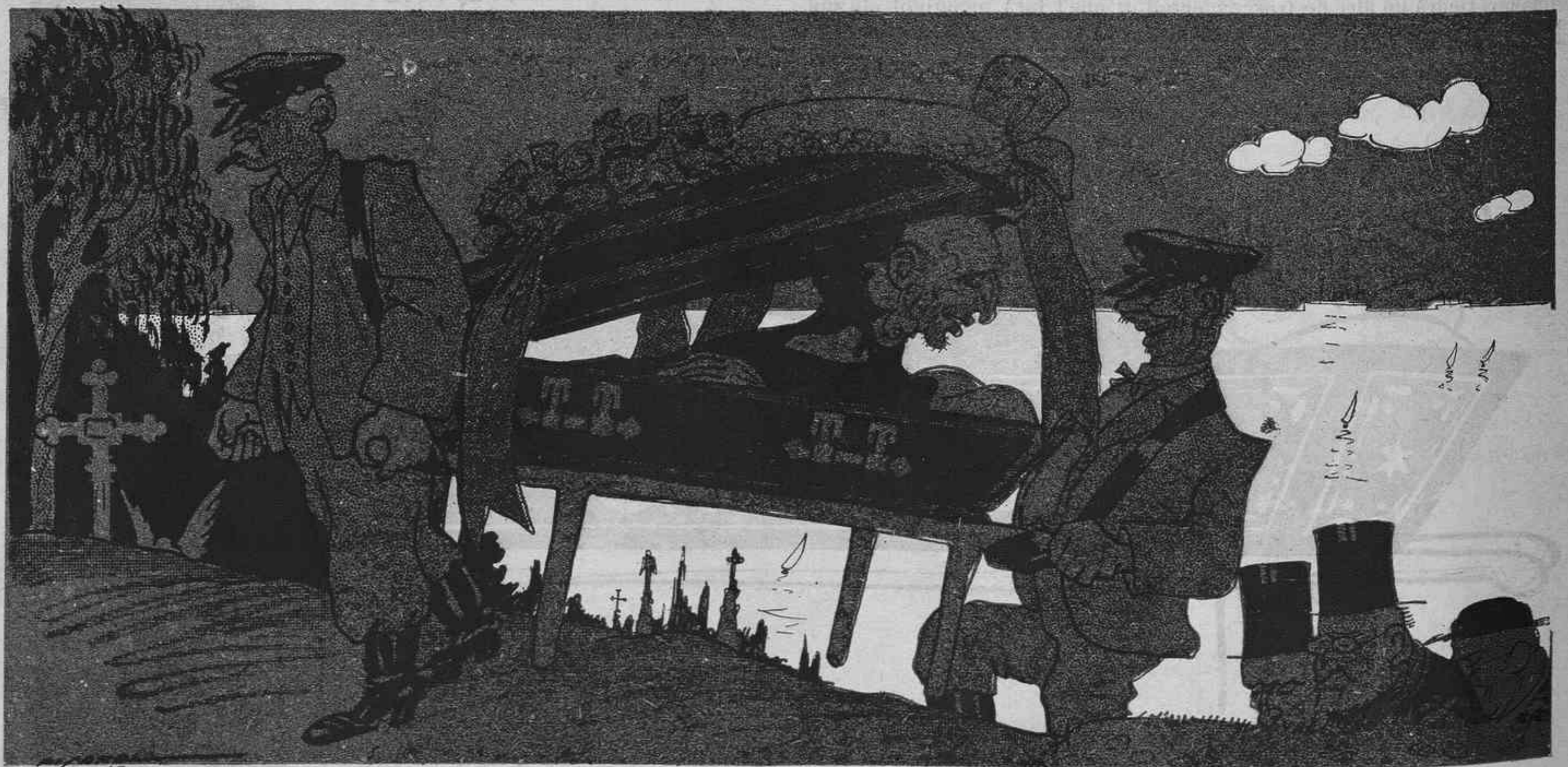
—Diu que l'Ajuntament ha obert un concurs de fatxades... ¿Què'ls sembla si hi enviava la meva?

cada visitador del seu quartet; poseuli una ploma als dits y deixeu-lo estar ja: una solució molt diluïda d'aigua tebia ab sucre y llimona, ab unes gotetes de Taine y un extret poc toxic d'en Menéndez Pelayo, resultarà sempre l'aixaropet ab el qual el nostre «home de lletres» se guarirà dels seus catarrets literaris.

Sense cap emoció y sense cap destorb, vosaltres veureu com el mantega organitzada diserta, diserta, diserta,—sense adonarse'n, com el personatge de Molière.

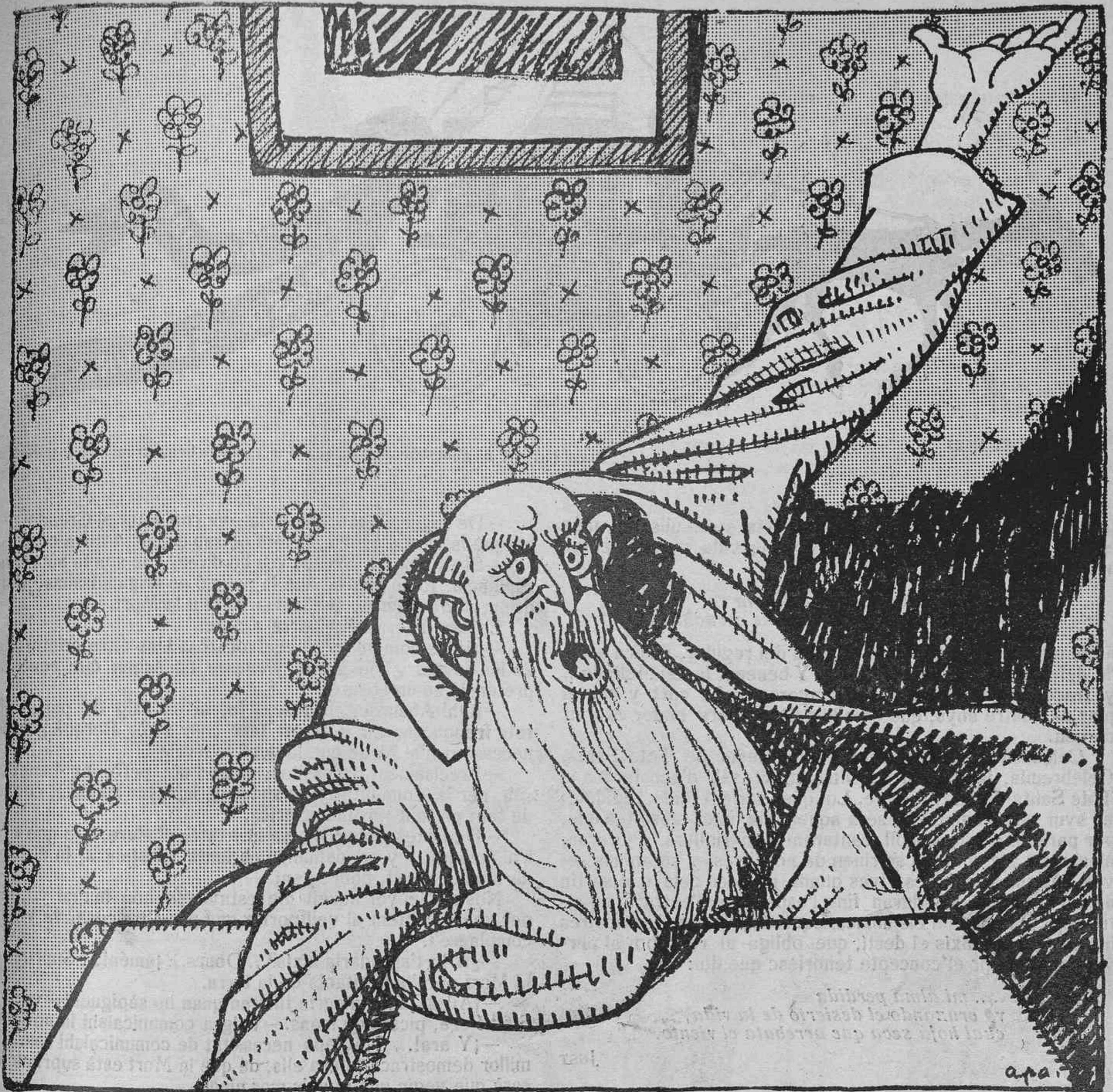
Us ho juro—us ho juro com a debut de l'*Emotionarium*,—hi han definicions definitives.

L'ESTUDIANT DE L'ENTUSIASME

L'ULTIM VIATGE

El sepulturer:—¡Alsa, amigo!... ¡Això es anar a la torre!
El mort:—Sí, però no'm tombeu tant la caixa... ¿No veieu, bon home, que les sangs se'm pujaran al cap?

D'AQUÍ A CINQUANTA ANYS

L'orador «joven rebelde»:—¡D'aquest any sí que no passem!... ¡Si els quefes no fan la revolució, la farem nosaltres!

terme a les disbauxes, y en cada gra de sorra, que paulatinament deixa caure,

..... se va
un instante de su vida.

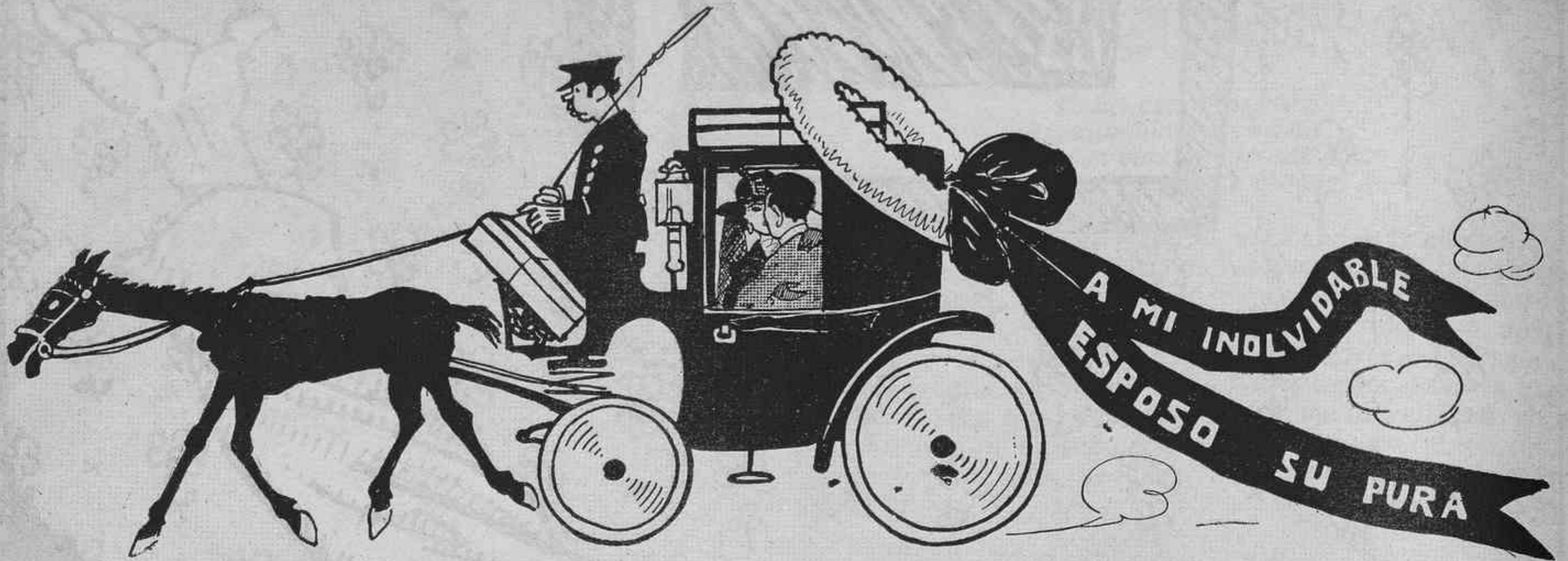
Deiem en la «Municipalesca» de l'any passat, que, no essent el final de bieni, acostumen, els regidors, pendre's a broma la festa de Tots Sants. Els qui avui riuen encara, els qui respiren ab goig, al mirar el calendari, se tornaran, pel Novembre proximi, més blancs y capficats que l'estatua del «Comendador». Els quins se mofen de l'opinió, els quins fan llei del seu capritxo, els quins se burlen de la premsa, pensant, a bon segur, que voler intimidarlos ab la ploma

es como ir á amenazar
á un león con un mal palo .

diran, d'aquí a dotze mesos:

Jamás tal desasosiego
tuve. Paréceme que es
esta noche hora menguada
para mí... y no sé qué vago
presentimiento, qué estrago
teme mi alma acojojada.

El més pintat y orgullós pensarà, entristit, ab la nova vida que l'espera. Un seguici de dejunis y privacions de

CAMÍ DEL NOU

El cotxer:—¡Hi hà gent *desconsolada* que té una manera ben estranya de sospirar!

tota mena s'alsarà, paorós, davant dels seus ulls. El més egoïsta y famolenc donaria cent cops la vida pera intentar una reelecció...

*De tu dormida conciencia
la voz que va á alzarse escucha,*

li diu el poble, que té, en la caiguda del regidor, l'única arma de defensa contra les males arts. Y beneeix la llei Mellado... y, tractantse de determinats senyors, troba curt y tot el plas de quatre anys, que en ella's ficsa, pera poder exercir de nou.

Celebrem, nosaltres tots, l'actual festa de Tots Sants. Celebremla, ja que, si no altre merit, té'l d'acostarnos al Tots Sants de l'any que ve. Lo que, parlant dels regidors, es avui una complanta, serà aquell dia unes absoltes que, per paradoxal que sembli, cantarem ben riallers. Ploraran, aleshores, els qui avui se riuen de nosaltres, y seran les seves llàgrimes tant més vives quant, no pocs dels que surtin de Cà la Ciutat, s'enduran fins l'esperansa d'entrarhi un altre cop. Que podem els homes equivocar-nos en les nostres intencions. No aixís el destí, que obliga al rèprobo, al per-vers, a confegir el concepte tenoriesc que diu:

*..... mi alma perdida
va cruzando el desierto de la vida,
cual hoja seca que arrebatada el viento.*

JUST

La Mort suprimida

un oblit de la Divina Providencia

Heusaquí que Sant Pere, porter del cel y, com a tal, encarregat de transmetre a Nostre Senyor totes les notícies y peticions que del exterior li arriben, va dir un dia al Pare Etern:

—¿Sabeu, Senyor, quina demanada han fet els estadants de la Terra?

—De segur alguna ximpleria—va contestar el Creador,—perquè la gent d'aquell planeta no sab demanar altra cosa.

—Si es ximpleria o no, vos ho direu, que sou la suprema sapiencia. Jo no més sé que la petició es originalíssima. Vol-drien, *nada menos*, que'ls suprimissiu la Mort.—

El Pare Etern va posarse a riure.

—¿Veus com no m'he equivocat?... Una altra criaturada de les seves. ¿Tan grans, y encara no saben que aquesta pretensió es un absurde?

—¡Oh! Absurde, absurde... Jo, si us haig de parlar ab tota franquesa, no li trobo tant com això. Perquè ¿quina necessitat n'hi hà de que la gent se mori?

—Precisament necessitat, potser no; però, en benefici seu, per la comoditat y benestar de la rassa humana, convé de tant en tant fer una aclarida.

—De totes maneres—va insistir Sant Pere,—ja que ells s'hi empenyen y ho demanen ab tanta insistencia, jo els donaria aquet gust, pobre gent.—

Nostre Senyor aquell dia estava de bon humor y, més per veure content al vell porter que per altra cosa, va voler complaure'l.

—¿A tu t'agradaria aixís?... Doncs... ¡amén!... Suprimiré la Mort pera'ls habitants de la terra.

—¡Ai! ¡Quina alegria tindran quan ho sàpiguen!—va fer Sant Pere, picant de mans.—Vaig a comunicalshi la noticia.

—¡Y ara!... No tens necessitat de comunicalshi res. La millor demostració, pera ells, de que la Mort està suprimida, serà que vegin que ja no's mor ningú.

—¡Teniu raó!... En tot atineu, ¡vaturalisto!... ¿Queda, doncs, desde aquet moment, decretada l'abolició de la Mort?

—¡Espera't, home, espera't!... ¿Que't figures que ja n'hi hauria prou, ab aquet senzill decret?

—¿Ah, no?

—¡Infelís!... La Mort, en efecte, causa centenars y milers de víctimes, tombades aquí y allà per la seva dalla implacable; però són molts, també, els sers que desapareixen del món dels vius per causes completament independents de la voluntat de la Mort y sense que aquesta, en rigor, hi tingui res que veure.

—¡Es cert!... Allò que vos ne dieu la col·laboració voluntaria y gratuita...

—Ni més ni menys. Ja veuras... Farem una llista de tot lo que, a més de la Mort, s'ha de suprimir pera que'ls veïns de la Terra puguin viure sempre. Escriu...—

Y comensà a dictar:

—L'influencia del alcohol.

—¡Suprimida!...

—Els perills de la taula.

AQUI DESCANSA
LA PRIMERA ESPOSA
DE
D. PERE XIRINACHS

AQUI DESCANSA
LA SEGONA ESPOSA
DE
D. PERE XIRINACHS

AQUI DESCANSA
LA TERCERA ESPOSA
DE
D. PERE XIRINACHS

AQUI DESCANSA
LA QUARTA ESPOSA
DE
D. PERE XIRINACHS

AQUI DESCANSA
LA QUINTA ESPOSA
DE
D. PERE XIRINACHS

—¡Suprimits!...
—Les conseqüències del tabaco.
—¡Suprimides!...—
Y, per aquest estil, va anar el Pare Etern enumerant totes les coses que, en la seva omnisciència, considerava ell que podien, en una forma o altra, ocasionar baixes en els regiments humans.

Quan la llista estigué complerta, Nostre Senyor se prengué la molestia de repassarla ab molta cura y, tornant-la a Sant Pere, que no cabia a la pell de satisfacció, va dirli:

—Té. Ja has passat la teva. Pots, desde ara, estar ben segur de que a la Terra ja no s'hi morirà ningú més.

—¡Gracies, Senyor!... ¡Sou una bellíssima persona!...—

Però vetaquí que l'endemà arriba a les portes del cel una ànima procedent de la Terra. Y al dia següent n'hi arriben dues. Y al altre dia, tres...

—¿Còm pot esser, això?—exclamava Sant Pere, desesperat y arrencantse els pèls de la barba.—¿Es dir que, a pesar de lo disposat per Nostre Senyor, a la Terra la gent segueix morintse?—

Enterat l'Omnipotent de tan extranya anomalia, va ordenar una informació minuciosa, y, ¡es clar!, a les poques hores quedava aclarit el misteri.

El Pare Etern havia abolit tot lo que, més o menys activament, conspira contra la vida del home: els perills del amor, les traïdories del vi, les armes, la sed de diners, el foc del cel...

Però s'havia descuidat de suprimir una cosa:

Els automobils.

A. MARCH

PIJARDI

REPÓS MERESCUT

—Ei, mestre... ¿Que'm feu la làpida?
—Sí, senyor.
—Poseuhi: «Don Pere Xirinachs, per fi, descansa en pau».

GLOSARI

L'ILLA DE LA CALMA

XVI

ELS PALMESANS

Si volguessim parlar de lo que hi hà a Palma y que val la pena de parlarne, dels edificis, dels carrers, dels patis y de les obres d'art, tindriem feina per estona. Tindriem de parlar de la Llotja, la capsà gòtica de pedra més sobria y més armoniosa que s'hagués pogut fer a l'edat mitja; dels claustres de Sant Francesc, processó de llargues columnes donant el tom a un claustre esbeltíssim; de l'iglesia de Santa Eularia, ab sa esbeltíssima nau gòtica. Tindriem de parlar de tants palaus que encara queden o s'aguanten en aquella Illa de la Calma...; però es hora ja de que parlem dels habitants d'aquesta ciutat, y Déu ens ajudi a descriure'ls.

Anant de dret, sense giravolts, direm que tres coses els distingeixen: elegancia, reflexió y calma.

El palmèsà, sia del poble, sia aristòcrata, sia burgès, o per tradició, o per rassa, té una distinció natural, que se li veu en tots els detalls. En el vestir, sempre es correcte; en el pensar, sol esser enlairat, y, en el parlar, té un lexic tan pur, que la «Lliga del Bon Mot», aquí, hi tindria molt poca feina.

A més d'elegant, es reflexiu, y, a copia d'esser reflexiu, acaba per esser pessimista y no creure en les seves forces. El palmèsà pensa les coses, les raona bé y les discuteix ab un bon sentit tan clar que difícilment, quan les deixa, s'hi poden afegir punts ni comes. Com que es més lluny del foc y de les realitats de la lluita, veu les coses serenament; però, això sí, aquesta reflexió li priva l'activitat. Quan ha pensat bé una cosa, la torna a pensar, y quan la té ben pensada, per sobra de reflexió y per excés de desconfiansa, sol acabar per no ferla. Per això Palma's distingeix més pels poetes que pels practics.

Y per fi, com que es elegant, y com que es reflexiu..., es calmos, y deixant la gent del poble—que aquí, com a tot arreu, treballa tot el sant dia, perquè del treball en ve el pa y del pa el mantenirse,—el que pot vagar, vaga, y fa bé, y el que no pot, no porta pressa, pensant, sens dubte, ab molt bon sentit, que hem de viure tan poca estona, que no val la pena de matarshi.

Aquestes tres condicions en porten més, com es natural. Porten l'esser bondados, l'esser amable y l'esser senzill, y porten l'esser conservador... El palmèsà es hò, en el bon sentit. Aquí no hi han crims, ni hi han robos. Cada hu s'accontenta ab lo seu, y fins gasten tant, de lo seu, que acaben molts per haver de vendre's la casa pairal, ab els mobles. Un periodic com Los Sucesos, es moriria de fam, per això: per manca de sucesos. Els mateixos periodistes, si no fos pels telegrams y algun article

literari, no sabrien pas com omplir-lo, y la guarda civil sols serveia pera anar a les processons y empolsarse en les carreteres.

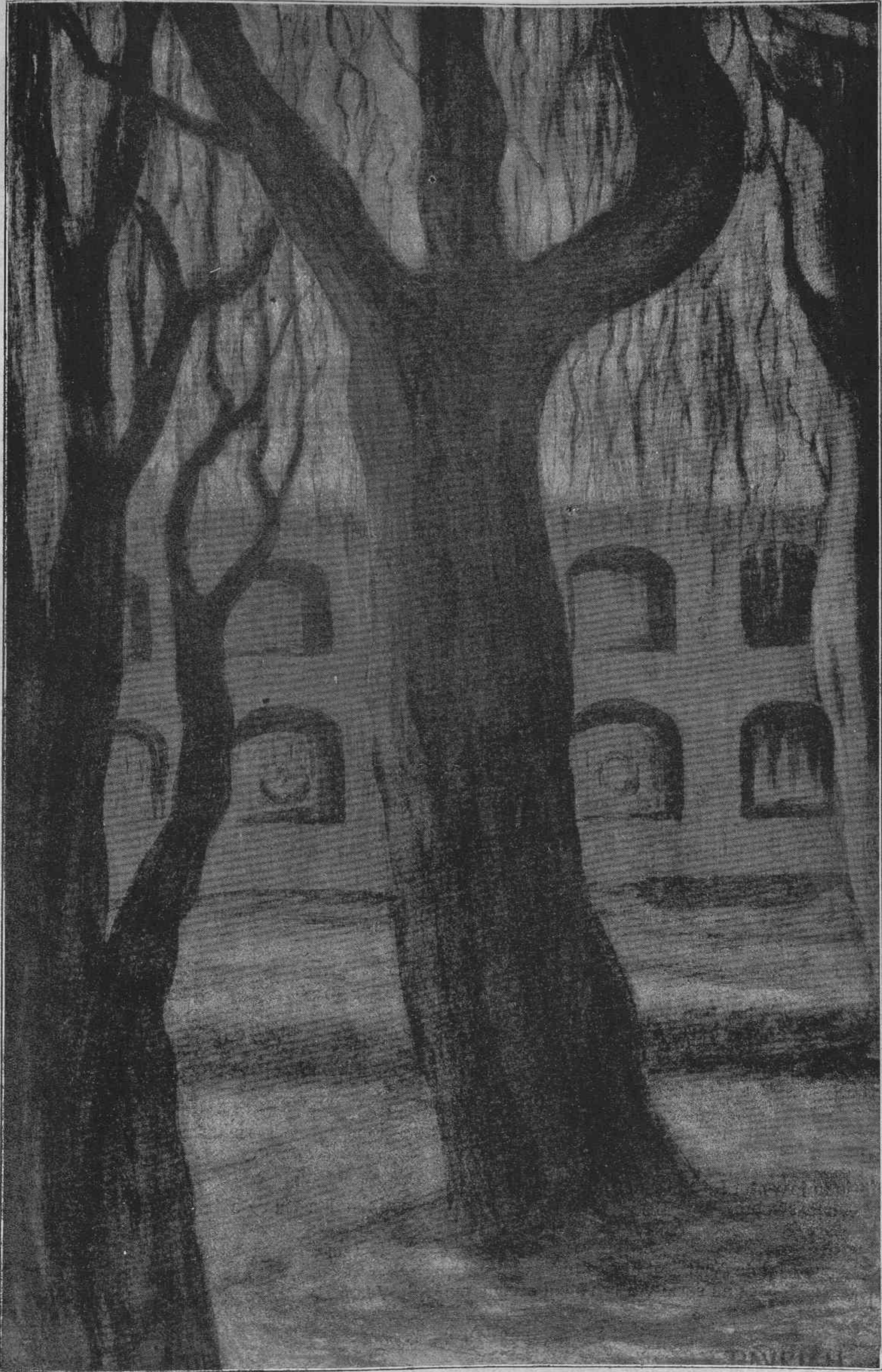
La senzillesa la demostren en el llenguatge particular, que sol esser corrent y mesurat, y tan senzill y tan natural que, quan han de dir algun concepte que presenteixen que es pompós, veureu que'l diuen en castellà. «Los sagrados intereses... La integridad del suelo patrio... El concierto de las naciones... Los discursos de alto vuelo... La paz del hogar... La paz armada... o totes aquestes parafrades que, pera dirles que sonin bé, se tenen de dir en tò oratori, no les poden dir en mallorquí. Troben que es massa o que es massa inflat, y el dò de simplicitat els hi fa un nus a la llengua, y conserven lo hò del cor pera dirho sempre en la llengua mare.

Y en quant a esser conservadors, ho són d'instint y per dever. Comprenem que's revolucioni el que ha nascut en un país boirós, fred, mal sà y plè de miseria; però revolucionar aquí, en una illa ont tot l'any hi fa primavera; ont mai la miseria es ben negra; ont no hi han mines de carbó, sinó flors d'atmetller y oliveres, no seria propi d'aquesta illa. Aquí no protesta ningú. Pau y més pau y sempre pau. Estan contents y no's volen moure. Als nobles, deixenlos correr amunt y avall en automòbil, y pendre ensaimada pairal, y matar colomins al vol; als botiguers, deixenlos vendre, quant més millor y lo més car possible; als metges, deixenlos visitar; als malalts, deixenlos refer, y, a tots, doneulos les vuit hores de cadira al Born, o allà ont sia, y no tingueu por que protestin. Els mateixos republicans ja la voldrien la república, però tampoc tenen pressa a durla. Els socialistes—si es que n'hi han—volen la social ben entesa. Y en quant al progrés tothom el crida, però que vingui poc a poquet, a pas de mula de metge, perquè'l sotrac no desvetlli la beatitut dels que l'esperen.

Això sí: quan un palmèsà, per excepció, es actiu, sia per reacció o per lo que sia, us asseguro que'n fa feina. Se'n podrien citar alguns exemples, que'm donarien la raó; però les excepcions no fan regla. Aquí, demaneu poetes; n'hi ha hagut un estol tan gloriós, que ells sols farien gran honor a la llengua catalana. Aquí, demaneu prosistes, filòsops, homes de ciencia, de reflexió, d'entement; però deixenlos brodar. No'ls dongueu pressa a fer el seu fet y qui vulgui esser actiu que deserti. El treball està bé, ab prudencia, que, això de dirne virtut, ho ha inventat el qui no treballa, pera encoratjar als que fan feina.

Aquet modo d'esser, doncs, melengió y meditador que, en general, té el palmèsà, es lo que li dona, en el seu tracte, aquet dò de simpatia. L'home actiu, es un egoista. No se li pot parlar. Té el temps midat. Diu que es or y no'l vol malgastar. Tira totes les afeccions a dintre d'una guardiola. Treballa pera ell y no més que pera ell; mentres que l'home que no du pressa no es avar de cortesia y fa la vida més agradosa als que tenen la sort de tractarlo.

Al món, tant com el treball, hi té d'haver el pensament, y les illes haurien d'esser el laboratori del pensar y escampar les idees noves, perquè'ls altres se baralles-

L'EPILEG

Un sot al peu d'un arbre,
un trist *Kyrie eleison*,
quatre grapats de terra...
i y un pam de nas al món!

sin, que res ha fet malar més gent y ha dut més guerra arreu, que'ls que han inventat un dogma.

Inventa, doncs, joh, palmesà!, y que's barallin els altres, que pots fer més, tu, meditant en la calma de la teva illa, que'ls que van d'una banda a l'altra, portats del porvenir incierto—ja veus que t'ho dic en castellà,—com rates emmetzinades.

XARAU

¿Què farien els nostres regidors si sabien, de ficso, que més enllà de la mort no hi hà res?

Jo, si sabia que després del darrer badall no m'ha de passar absolutament res, faria... lo mateix que ara faig: cobrarme, a la terra, el premi de totes les meves virtuts.

LLADÓ

Jo, si m'asseguessin que no hi hà d'haver una altra vida, a hores d'ara ja m'hauria desembrassat d'en Figueras.

DOMENECH

Y jo d'en Domenech.

FIGUERAS

Jo, si estés ben segur de que l'altre món no existeix, no esperaria a que'm diguessin *gran home* després de mort.

MARCILLA

Jo'm faria reelegir a les pròximes.

SORIANO

Jo renyiria, d'un cop, ab tots els capellans amics que tinc y que'm solliciten empleus, breves y canongies.

SERRACLARA

Jo aprofitaria la joventut tot pensant en la vellesa y fent l'ull viu en tots els assumptes.

ULLED

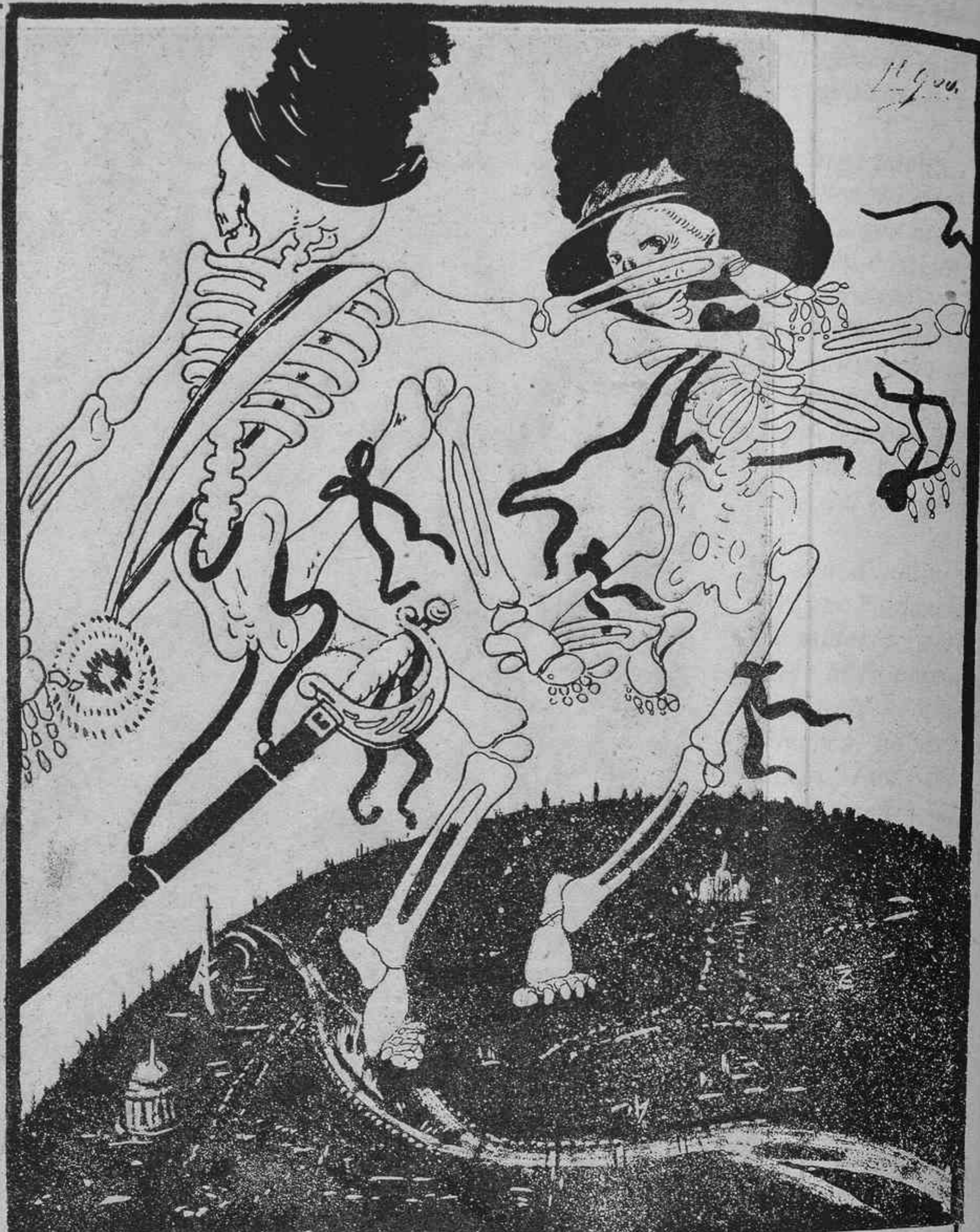
Jo, si estés convensut de l'inutilitat dels esforços en vida, no'm pendria tantes coses en serio y a la valenta com me prenc.

NUALART

Jo renunciaria a la democracia y'm tornaria a injectar blau de planxadora a les venes.

RIUS

Jo, si ho sabia de cert que no hi hà res després de la

ALEGORIES SIMBÓLIQUES

Mars y Venus escampant la mort pel món.

mort, al morir faria donació del meu *cadáver* a la Serafina de Pedralves.

MATONS

Y jo'm degollaria voluntariament, com en Noghi; o m'obriria el ventre, com la seva dòna.

ORIOI MARTORELL

Jo'm tornaria rialler y xistós, y'm vendria als encants *La Vida Austera*.

LLUHI

Jo'm donaria de baixa del partit reformista.

RICART

Jo també.

CARCERENY

Idem de lienzo.

MILLÁN

Si no veiés clara y palpable l'existencia del Nirvana, faria com ab en Lerroux, tampoc hi creuria, y li diria a la cara:—Nirvana, en Guñalons no creu en tu.

GUÑALONS

Jo, si sapigués que, un cop morts, tot està ben llest pera

els mortals, aconsellaria a l'Ajuntament que's gastés els *dèficits* en lluminaries.

PICH

El que vagi a l'*altre món*, farà bé de quedarshi. Jo, que'n vaig tornar massa aviat, ja sé'l pa que s'hi dona.

FONT Y GARRIGA

¡Tant se me'n dona!... Me n'he aprofitat tant, d'aquesta vida, que *una altra*'m preocupa molt poc.

MIR

Si sabia que no haig de veure'm recompensades al cel les meves *obres*, fora tal la meva desesperació, que'm tiraria dessota les rodes del meu estimat tramvia.

MARIAL

PAPERAM

NAPOLEÓN EN LA GUERRA Y EN LA PAZ, per *Louis de Saint-Gervais*.—Cent anècdotes del famós emperador Napoleó Bonaparte, condensades en un volum manual. Els fets d'armes més cèlebres, les escenes íntimes més curioses, els episodis més notables de la seva vida, venen descrits lleugera y graciosament en aqueixes planes de suggestiva lectura, que'ns brinda l'escriptor francès Louis de Saint-Gervais.

El llibre resulta interessant per tots conceptes y la seva extraordinària amenitat obliga al llegidor a *empassarse'l* d'una sola tirada. En ell s'hi pinten admirablement y d'una manera senzilla, mitg jocosa, tots els aspectes d'aquella eminent figura que's digué Napoleó I, veientshi retratat com a home y com a guerrer, ab tot el seu gran cor, la seva valentia ratllant en la temeritat y les seves genialitats d'home d'Estat ab que l'història el considera com el cap més ben equilibrat del món.

La presentació del volum es tan simpàtica, que convida a llegir-lo y a guardarlo entre'ls llibres preferits.

¡Vaja, una victòria editorial d'en López, a l'altura de la d'Austerlitz!

Sin rodeos, per *Juan Ingenuo*.—Ara que's parla tant de les *Mancomunitats*, que acaben d'obtenir la victòria en el Congrés, ha sigut una bona pensada del senyor Saavedra Magdalena l'editar els escrits de Joan Ingenuo, la major part dels quals tracten del Règim local, ab aquella sinceritat y despreocupació que són l'estil del conegut publicista.

El volum conté, ademés, una serie de ben escrits articles, crítiques de la gestió dels economistes y polítics espanyols. En el fons, un llibre patriòtic, que's llegeix ab complacència.

Almanaque del Carlismo.—Aquet calendari es publicat per *El Motín*, de Madrid, y va dedicat al Bisbe de Barcelona, doctor Laguarda. Conté, en forma d'efemèrides, totes les fetes y malifetes de la carlinada durant les dues guerres famoses que assotaren a Espanya.

Las Declaraciones y los Decretos de las Cortes de Cadiz sobre América.—Extracte de la conferencia donada, pel senador don Rafel M. de Labra, en l'Ateneu de Madrid el dia 11 d'Abril prop passat.

Revista Vegetariana Naturalista.—Hem rebut el número 43, corresponent a Setembre. Publica interessants treballs referents a verdures, verduleres y verdularis.

SEPT SCIENCIES

TELÓ ENLAIRE

Petit café, comedia vaudevillesca, en tres actes, de Tristan Bernard, traduïda al castellà per Joan Cadenas.

El divendres passat fou estrenada aquesta obra, que venia precedida de gran èxit a París y a Madrid, en quatre teatres distints: «Romea», «Eldorado», «Principal» y «Nuevo».

L'assumpte de *Petit café* es enginyós y ben urdit. Se basa l'obra en les peripecies que passa un *camarero* d'un cafetinet de barri, que aixís que acaba de firmar un contracte ab l'amo de l'establiment, comprometentse a no abandonar la casa en vint anys, o, en cas contrari, abonarse mutuament la quantitat de 200.000 francs, se troba que ha heretat una fortuna de 800.000 francs, y pera no esser timat de la manera que havia preparat son amo, que ja sabia lo de l'herència, prefereix quedarse servint de mosso, divertintse sols a les nits.

L'obra està plena de situacions graciosíssimes; la gent segueix la trama ab interès y riu ab rialla franca a cada moment. Es un bon acert haver traduït *Petit café*.

MORTS DE TALLA

Sant Pere:—Ja's deu acostar Corpus, que veig que venen gegants y nanos...

L'èxit d'aquesta obra depèn en gran part de l'interpretació que s'hi dongui; es obra que ha de guanyar un cent per cent encarnant el tipus de *camarer* en un gran actor, y en cambi pert ostensiblement quan es feta per actors que no han ensopagat el tipus.

En honor a la veritat, a Barcelona no ha trobat, cap dels quatre—tots estimables y bons actors—que'l fan, el *camarer* que vol pintar en Tristan Bernard. En Villagómez el fa massa trist, en Santpere massa de broma y els dos restants tampoc'l han entès.

En cambi, el papa *Filiberto* d'en Larra y el d'en La Riva són dues creacions.

L'oficial de cuina que fa en «Eldorado» un actor quin nom no recordem, es una meravella d'estudi y de caracterisació.

Tots els demés interprets discrets y res més.

En resum, que *Petit café* es obra que portarà gent als teatres que'l fan, encara que les interpretacions en general no han passat de mitjanes.

LICEU.—Aquet teatre obre ses portes el dimecres de la setmana entrant. La temporada, si no'ns porten enganyats—que la respectabilitat del senyor Volpini, ens inclina a creure que no,—serà lluida y brillant com poques. Veurem desfilar per l'escenari del nostre gran teatre, els millors cantants y cantatrius del món; se farà repertori antig y modern, pensant ab els gustos de la gent del dia y pensant ab que al «Liceu» hi van vellets a recordar temps passats.

Les tres primeres funcions seran *Siegfried*, *Otello* y *Manon*, cantada per en Rouseliere y la Katta; la primera, per en Viglione Borghese la segona y per la Brozzia y en Zerola el *Manon*.

ESPANYOL.—El dijous de l'altra setmana va estrenarse en aquet teatre la comedia en quatre actes *Senyora avia vol marit*, del senyor Pous y Pagès. La crítica no ha pas estat unaním al

PREVISIÓ MACABRA

—¿Una corona vol, senyor Figueras?... ¿Pera un fill?... ¿Pera l'esposa?... ¿Pera un germà?...
—No. Ha d'esser pera en Domènech.

parlar d'aqueixa obra; mentres uns l'han considerada com la millor comedia del teatre català, altres hi trobaren molts defectes y fins hi hagué qui va *reventarla* en absolut. Un anàlisi concient y imparcial de l'obra, tal vegada posaria les coses en clar. A l'entorn del Sindicat d'Autors Catalans floten encara rastres d'apassionaments. En aquestes circumstancies la crítica no pot esser sincera, ni la sinceritat de la crítica pot esser apreciada.

Nosaltres, emprò, farem constar que l'èxit de *Senyora avia vol marit* va esser un dels més grossos. El public no's cansava d'aplaudir y aplaudia entusiasmat. Això an en Pous y Pagès es l'única veritat que deu afalagarlo y a nosaltres ens afalaga també. A veure si, al final, tenim un teatre català.

ESQUELLOTS

S'ha denunciat al jutjat el rapte de dues menors, veïnes respectivament dels carrers de la Cera y de l'Hospital.

¿Dues criatures robades?

¿Què es això?

¿La segona part de l'història de la cèlebre Martí?

¿El comensament d'una altra, més cèlebre encara?...

A veure, a veure; no'ns precipitem...

¿Se tracta, veritablement, de criatures, o les *raptades* són dues *sabines*, menors de vintidós anys, però majors de setze? No ho sabem.

Però, trobantnos en aquesta època de l'any, ens inclinem a creure que més aviat se tracta de dues càndides *pelomas*, dues *doñas Inés del alma mia*, que a l'hora present deuen trobarse

en sus alcobas obscuras,
gustando, con grande afán,
las terrenales dulzuras,
en brazos de su don Juan.

UN servidor de vostès tenia la ferma intenció d'anar uns quants dies a París, però vetaquí que, l'altre vespre, agafo el diari y *llixo*:

«A París acaba d'obrirse una nova exposició d'art cubista».

Y vaig dirme a crema-dent:

—¿A París estan aixís?

Retiro, doncs, els meus plans.

Abans d'anar a París,
prefereixo anà als Balkans.

**

Y, ara que parlem de cubisme.

L'escena té lloc en el taller d'un artista dels de la colla d'en Picasso, a París.

Un senyor admira un quadro estrambotic, fa preu, el despenja y intenta emportarse'l.

—Dispensi. Me l'ha de pagar—exclama el pintor.

—Ja li pagaré d'aquí a cent anys.

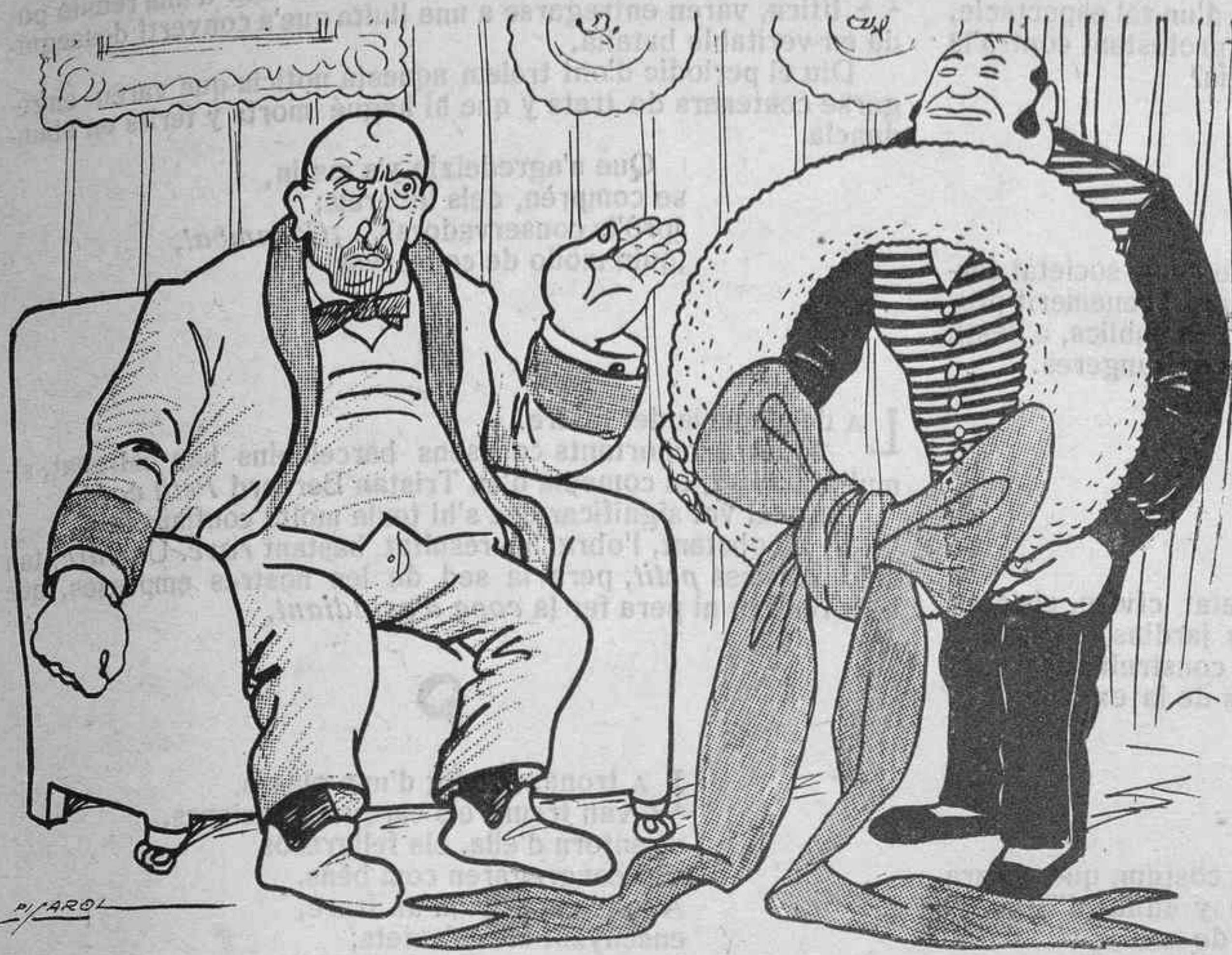
—¿Còm s'entén?

—¿Es dir que vostè té dret a esser *cubista* y jo no'm puc pendre la llibertat d'esser *futurista*?

No són els morts els qui els seus pobres ossos
reposen estirats dintre dels ninxos.

Morts y ben morts, són tots aquells que creuen
encara en el *Caudillo*.

S'ha efectuat la vista del procés que, per escarni al dogma, se seguia contra el setmanari *Papitu*.

A MIDA

—¿Què li sembla?... Potser serà massa gran pera la seva difunta esposa...
—No; ja tenia el cap gros, ella.

El motiu de la persecució era un dibuix, en el qual apareixia l'imatge d'un sant molt popular, en conversa ab una artista de café-concert.

Papitu ha sigut absolt, quedant determinada d'una vegada la diferència essencial que separa al *casto José del patriarca San José*.

A l'un se li pot fer dir *Ven y ven y ven...* y a l'altre no.

Y en Pinilla es un home extraordinari que sab ont l'apreta la Bíblia. El felicitem coralment com també al *Papitu*.

A l'ultim, els cines, hauran de fer com els teatres. Proibir a les senyores que seguïn ab el barret posat, que es un abús, sobre tot tractantse d'un espectacle que demana vista y res més.

Aixís no's donaran dialegs com aquet, graciosíssim, que va tenir lloc, l'altra tarda, a la «Sala Mercè».

Un espectador:—Es una veritable delicia, senyoreta, poguer seure al seu costat...

La senyoreta:—¡Ai, gracias!... Vostè es molt amable, jove.

NOEL-TENORIO

—No m'hi penso més... Toco el dos de Sevilla, abans de que... *los sevillanos se las compongan conmigo*.

L'espectador:—No; ho dic perquè, si m'arribo a colocar darrera seu, no hauria pogut veure res.

A Berlín hi hagué desordres per mor del preu de la carn. Succeeix ab aquest article un cas ben curiós y extrany: cada dia va més cara la carn de certs animals, y, l'humana, ¡tan barato que la donen als Balkans!

VISCA el foment de l'art nacional! S'ha constituït, a Gracia, un club d'aficionats a les corrides de toros.

¿Toreros, a Gracia?... ¡Oidà! La noticia no'ns extranya. Deuen ser els dissidents de la societat «La Banyà».

COINCIDENCIA.

Ha mort en Francesc Berenguer, ex-tinent d'arcalde de Barcelona y, potser, el més alt de tots els homes que havien sigut regidors.

La coincidència està en que, ara fa molt pocs dies, morí, també, com saben, en Tort y Martorell, el més petit de la colla.

En Berenguer, encara que de l'època dels *Pantorilles*, era un bon amic dels amics, un politic decent y un procurador inteligentíssim. El seu pas per Cà la Ciutat deixà una estela de records simpatics.

Ademés, era un home de talla.

Y, sinó, fullegin la colecció de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA.

EN Cambó es conseller de la companyia carrilera de M. Z. A. Això ho ha descobert un diari local. Sembla, emprò, que la nova la sabia tothom, tothom menys nosaltres y... els ferroviaris que li demanaven ajuda.

EN l'Assamblea Escolar hi han passat coses curioses. Un estudiant, nomenat Bertrand, ha demanat que als catedratics, abans de pendre possessió del carrec, se'ls sotmeti a uns examens d'ortografia. Després, el mateix senyor Bertrand ha manifestat als seus companys que no devia importalshi res la literatura.

A nosaltres ens ha picat la curiositat el tal senyor Bertrand. ¿Quina idea porta el senyor Bertrand? ¿Voldrà convertir l'Universitat en pes en un centre de memorialistes? Perque aqueixos són els unics que deuen saber escriure sense saber llegir.

**

Una altra cosa curiosa dels estudiants. El dilluns passat varen esser sospeses les classes en l'Universitat, pera que ells poguessin assistir a la *corrida de toros*, y la *corrida de toros* va esser sospesa, per causa, sens dubte, de la plugeta.

L'última suspensió va tenir la gracia de molestar als assambleistes, que varen recorre nostres passeigs, protestantne.

¿No es prou curiós que'l primer centre docent de Catalunya's barri pera no destorbar la missió educadora d'un tal espectacle, que encara haguem de veure als estudiants protestant contra'ls nuvols y els secrets designis de la providencia?

LA ciutat jardí...

Ja fa temps que se'n parla, d'això.
Y ja deuen sapiguer que, *això*, per ara, es una societat formada per uns quants ciutadans cívics que tenen el benemerit propi de dotar a Barcelona d'un seguit de jardins públics, a l'estil dels que existeixen en algunes grans capitals estrangeres.

L'idea, no pot negarse,
es una bonica idea,
que no té res d'*automobil*,
prò té molt de *jardinera*.

**

Un cop realitzat l'objectiu d'aquesta societat cívica, els seus components se cuidaran de que'ls flamants jardins, construïts per la seva iniciativa, no fassin la fi del Parc construït anys enrera—també ab molt *civisme*—en els terrenys de la ex-ciudadela. Al menys, aixís ho esperem nosaltres.

UNA revista americana refereix l'extranya costum, que encara segueixen en algunes regions de l'Àsia y adhuc d'Europa, consistent en salar les criatures que acaben de neixer.

Creuen les mares que aixís enforteixen als seus fills y allunyen els esperits malignes. Els armenis russos cobreixen de sal al recent nascut durant tres hores. A l'Àsia petita l'operació s'allarga fins a vintiquatre.

No deixa d'esser salada aquesta costum.

RAMS de crisantemes, dones endolades,
litres de castanyes, plats de panellets,
feixos de corones, olles foradades...
Veusaquí un *poema*, en sols quatre versets.

LES dues darreres juntes generals de l'«Automobil-Club», han semblat, per lo escandaloses, sessions borrascoses de l'Ajuntament. Pera acabar de fer l'il·lusió complerta de que's trobaven aquells senyors en el Saló de Cent, foren presidides pel marquès de Marianao, y una de les vegades que's va aixecar a parlar en Garriga, va equivocar-se, dirigint-se a la junta ab les següents paraules:

—Señores concejales...—

¡Ja'l veuen l'exemple de l'Ajuntament! ¡Fins els adinerats automobilistes imitant als regidors lerrouxistes!

LA darrera estadística d'espectacles públics fa ascendir a 109 el número de salons cinematogràfics existents a Barcelona. ¿Qui es que deia que la nostra capital era l'hermosa ciutat de la llum?

Haventhi tants *cines* funcionant, millor podria dirse'n la lletja ciutat de la fosca...

Perquè en els *cines* tot es fosc.

Y, allà ont se manobra a les fosques, es senyal de que s'hi fan coses lletges.

SEGONS manifestacions del bellugadís regidor senyor Muntanola, hi hà un fulano, recluït en un manicomi, que fa dos anys o més que cobra com empleat de l'Ajuntament.

¡Digueuli boig!

No arriba ni a tonto.

A l'Habana, conservadors y lliberals, al sortir d'una reunió política, varen entregarse a una lluita que's convertí desseguida en veritable batalla.

Diu el periodíc d'ont treiem aquesta noticia que varen engendarse centenars de trets y que hi hagué morts y ferits en abundancia.

Que s'agredeixin y's matin,
se comprèn, dels lliberals;
¿prò'ls conservadors?... ¡Caramba!,
¡quin modo de conservar!

LA decadencia del teatre.

Quatre importants colisseus barcelonins han estrenat, simultaniament, la comedia d'en Tristan Bernard *Petit café*, si-lo qual vol significar que s'hi tenia molta confiança.

Y, no obstant, l'obra ha resultat bastant *rave*. Un *café*, tan mateix massa *petit*, pera la sed de les nostres empreses, que no'n tindran ni pera fer la *copa d'estudiant*.

LA trona, al mitg d'una plassa,
van treure els carques graciencs,
y, entorn d'ella, els feligresos
s'hi congregaren com bèn.
A la trona hi pujà un frare,
ensenyant els calçotets;
feu un gest y digué al públic:
—¡Germans, ja sou tots beneïts!—

Senyors: ¿som al noucents dotze
o al vuitcents quaranta tres?

SE tracta d'engrandir bastant el local de l'Ateneu, aixamplant totes les seves dependencies.

Ja'm penso què es això.

Això es que han observat que en Quim Borralleras s'engreixa.

D'informació governativa:

«El senyor Sánchez Anido ha comensat a emprendre una ferma campanya contra la verola.»

Malo.

Això es que deu tenir una obsessió contra'ls gravats.

Preparem-nos, doncs, que potser també agafarà mania contra'ls de L'ESQUELLA.

UNA nota ben tètrica, propia pera la diada dels morts.

En Nicomedes Méndez, el popular butxí de la jurisdicció de Barcelona, que tantes execucions capitals portava fetes, acaba d'entregar la seva ànima pura a Nostre Senyor.

Ja'm sembla sentir an en Rull, rebentlo ab els brassos oberts:

—¡Hola, company!... ¡Ara sí que *todos somos unos!*

ENTRE dos intel·lectuals dels de segon rengle:

—Tu, mira què diu el diari.

—¿Què?

—«Ha llegado Farina».

—¡Visca, noi!... Potser s'abaixarà el pa.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

ANUNCI

Se ha puesto á la venta el popular libro

EL AÑO EN LA MANO

Almanaque-Enciclopedia popular de la vida práctica, para 1913

EL AÑO EN LA MANO, libro de más de 500 páginas, con numerosos grabados intercalados en el texto.

EL AÑO EN LA MANO regala á sus compradores:

UNA MÁQUINA DE COSER : UN PRECIOSO MUEBLE FANTASÍA PARA SALÓN : UN MAGNÍFICO ESTUCHE CON SERVICIO DE TOCADOR : UN JUEGO INTERIOR DE NOVIA
UN ELEGANTE Y PRECIOSO IMPERTINENTE : DOS MAGNÍFICOS GRABADOS, CON MARCO, FORMA INGLESA : 17 METROS MAGNÍFICO PASILLO LINOLEUM : UNA CAJA CON DOCE BOTELLAS VINO PRIORATO : UN BARÓMETRO ALTIMÉTRICO DE BOLSILLO

Participación á todos los compradores de EL AÑO EN LA MANO á un billete de la
LOTERIA DE NAVIDAD

PRECIOS	{	Edición económica	Ptas. 1'50
		id lujo	„ 2

Mapa de los BALKANES

Impreso á 6 colores

Tamaño 45×65

Ptas. 0'65

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA
EN PREMPSA **ALMANAC** PERA 1913

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certificar. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

EL TIFUS Y LA FEBRE

—Mentres tu y jo poguem fer
la viu-viu a Barcelona,
no'ns deixarem mai çoi, Tit?
—¡Mai de la vida, Titona!